

АНТРОПОЛОГІЯ МІСТА

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень ВО
Галузь знань	В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»
Спеціальність	В9 Історія та археологія; В10 Філософія
Освітня програма	Європейські студії
Статус дисципліни	Вибіркова
Форма навчання	очна(денна)
Рік підготовки, семестр	1 курс, 2-й семестр
Обсяг дисципліни	4 кредити ЕКТС / 120 год.: (16 год. – лекції, 30 год. – семінарські заняття, 74 год. – СРС)
Семестровий контроль/ контрольні заходи	МКР, Залік
Розклад занять	http://roz.kpi.ua/
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії Руденко Тамара Петрівна, tamararud@ukr.net Семінарські заняття: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії Руденко Тамара Петрівна, tamararud@ukr.net

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Предмет навчальної дисципліни «Антропологія міста» – місто як специфічний, складний та неоднозначний феномен людської культури. Місто розглядається як світ людського буття, що проявляється у просторовому та часовому, світоглядному та ідентичністному, повсякденному та святковому, тілесному та артефактному вимірі. Важливим для осмислення є діяльність людини, комунікація, культура, релігія, моральні цінності та правові норми.

Основною метою навчальної дисципліни «Антропологія міста» є формування здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в різних сферах суспільної діяльності людини, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування основних теоретичних концепцій, які розглядають антропологію міста, продукувати й актуалізувати нові стратегії людського буття, де місто репрезентується в усій його культурній та онтологічній різноманітності.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти набудуть наступних компетентностей та програмних результатів навчання:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Здатність застосовувати знання особливостей темпорально-просторових ознак міста, нормативно-правової основи розвитку міст, особливостей міського прогнозування та планування у практичних ситуаціях.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Здатність бути критичним і самокритичним.

Здатність діяти на основі етичних міркувань.

Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Здатність розробляти та впроваджувати креативні ідеї розбудови міст, усвідомлювати суспільний характер людського буття, його історичність, глобальні проблеми сучасності.

Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної антропології міста, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень, застосовувати релевантні методи їх аналізу та інтерпретації.

Здійснювати інтелектуальний пошук, виявляти і критично осмислювати актуальні проблеми сучасної антропології міста, розробляти їх в рамках власного філософського дослідження.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Дисципліна має міждисциплінарний характер та інтегрує відповідно до свого предмету спеціальні знання з інших освітніх і наукових галузей. Їй передують загальноосвітні дисципліни Історія європейської інтеграції, Європейська філософія: від Античності до сучасності, Європейські цінності в дискурсі української філософії тощо.

Для забезпечення освітнього процесу під час дистанційного навчання та більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни і засвоєння матеріалу використовуються система Електронний кампус, ресурси платформи дистанційного навчання сервіси для організації онлайн-конференцій та відеозв'язку (наприклад, «Zoom», «Skype»), електронна пошта, месенджери (WhatsApp, google документи). Також необхідно володіти навичками з використання текстового редактора, редактора зі створення презентацій, редактора зі створення таблиць.

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет і завдання курсу. Філософська антропологія та міждисциплінарна наукова

парадигма у дослідженнях міського буття.

Тема 2. Урбанізація як провідний чинник сучасного розвитку людства у глобалізованому світі.

Тема 3. Homo Urbanus як еволюційний тип людини.

Тема 4. Специфіка буття малих міст і мегаполісів.

Тема 5. Типологія городян у ретроспекції урбо-теорій. Обиватель. Шукач. Творець.

Тема 6. Проблема відчуження людини міста. Самотність у натовпі.

Тема 7. Сенсорна атака міста і вибіркова сенсорика городян.

Тема 8. Комунікативний вимір буття у місті.

Тема 9. Андерклас міста.

Тема 10. Креативний клас міста.

Тема 11. Провідні соціальні проблеми міст та методи їх досліджень.

Тема 12. Феномени людського буття (гра, життя, смерть, робота) у міському середовищі.

Тема 13. Образ міста у художній культурі.

Тема 14. Любов до міста як вищий прояв міської ідентичності.

Тема 15. Феномен влади у міському бутті. Інститути влади та «право на місто».

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література

1. Міхно Н.К. Місто як культурний текст: особливості семантики та синтагматики міського простору: монографія. Дніпро: Видавничо-поліграфічний дім «Формат А+». 2020. 423 с. <http://dissertations.karazin.ua/sociology/resources/b6cc68f81bc639397af72fc77462b0e7.pdf>
2. Левкулич В., Мараєва У. Філософська антропологія / Василь Левкулич, Уляна Мараєва; Навчально-методична серія [Ужгород. нац. ун-т; Ф-т сусп. наук; каф. філософії]. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2022. 56 с.
3. Кравець І. Актуальні проблеми філософії XX-XXI століть : навч. посіб. Львів : Львівська політехніка, 2020. 240 с.
4. Хамітов Н.В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту. 5-е видання, виправлене і доповнене. К.: КНТ, 2023. 405 с.

Допоміжна література

1. Ганаба С. Символічний простір міста як простір пам'яті. Філософія і політологія в контексті сучасної культури. 2019. №6. С. 4-10.
2. Грушанська О. Ментальні карти міста: що це таке та для чого вони потрібні? URL: <https://www.prostranstvo.media/mentalni-karti-mista-shho-ce-take-ta-dlja-chogo-voni-potribni/>.
3. Крилова С. Краса людини в життєвих практиках культури. Досвід соціальної та культурної метаантропології і андрогін-аналізу. Видання 2-е, перероблене і доповнене. Київ : КНТ, 2020. 563 с.
4. Міхно Н. «Пам'ять міста» і пам'ять в місті»: евристичні ресурси хвильової концепції Е. Тоффлера. Грані. 2020. №1–2 (23). С.73–81.
5. Міхно Н. Трансформація архітектурних форм міста під впливом змін соціо-історичних умов. Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики, 2019. №4. С. 48-54.

6. Alushkin, S. V. Material basis of ethical attitude towards desire in ancient eastern religious and philosophical systems. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*, 2019 Vol. 16, C. 171-182.
7. Хамітов Н.В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту. Повна версія <https://ridmi.com.ua/product/f-losofska-antropolog-ya-aktualn-problemi-v-d-teoretichnogo-do-praktichnogo-povorotu/>
8. Н. Хамітов, Л. Гармаш, С. Крилова. Історія філософії. Проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології. Навчальний посібник зі словником. Національна академія наук України Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди, 4-е видання перероблене та доповнене. Київ : КНТ, 2016. 396 с.

Інформаційні ресурси

(доступ надається в мережі НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського»: бібліотека, навчальні корпуси, гуртожитки)

1. Науково-технічна бібліотека НТУУ "КПІ ім. Ігоря Сікорського" - <http://opac.kpi.ua/F?RN=477898252>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Силабус ОК «Антропологія міста» розроблений відповідно до принципів систематичності, послідовності, активності, свідомості, міждисциплінарної взаємодії, які стали визначальними, як і у структуризації навчального матеріалу, так і в організації дій здобувачів щодо його засвоєння. Це дозволяє передбачити необхідні види діяльності, які потрібні для досягнення очікуваних програмних результатів навчання.

З метою оволодіння навчальним матеріалом та формування у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти відповідних компетентностей, навчання здійснюється на основі студентоцентрованого підходу та стратегії взаємодії викладача і здобувача із застосуванням активних, інтерактивних методів навчання, а саме:

- пояснювально-ілюстративні методи, що знаходять своє вираження у словесній, наочній та практичній формах;
- проблемно-пошукові методи – передбачають постановку проблеми, розв’язання проблемної ситуації, спрямовані на осмислення навчального матеріалу та подальшу реалізацію самостійного пошуку, сприяють розвитку когнітивної та творчої активності здобувачів. Здобувачі, спираючись на колишній досвід і знання, висувують припущення про шляхи вирішення проблемної ситуації, узагальнюють раніше набуті знання, виявляють причини явищ, пояснюють їх походження, вибирають найбільш раціональний варіант.
- евристичні методи (методи активізації творчого мислення, зокрема евристичні бесіди можуть передбачати різні моделі питань, що мають на меті аналіз певних явищ, в яких є суперечливі факти; отже, питання, які передбачають у відповіді висновки);
- інтерактивний метод – діалогова форма взаємодії між здобувачами і викладачем, семінарські заняття, що включають презентації, дискусії, роботу з джерелами інформації тощо.

Застосовуються особистісно-орієнтовані розвиваючі технології, засновані на активних й інтерактивних формах і методах навчання, які формують гнучкі навички «soft skills» – навички роботи у колективі (культура комунікації, емоційної поведінки, ефективна взаємодія), уміння вирішувати складні проблеми; контекстне мислення; вміння налагоджувати міжособистісні контакти; вміння прогнозувати; гнучкість, швидка адаптація до змін тощо.

НАЗВА ТЕМИ ЛЕКЦІЇ ТА ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ПИТАНЬ

Тема 1. Предмет і завдання курсу. Філософська антропологія та міждисциплінарна наукова парадигма у дослідженнях міського буття

1. Поняття «антропологія», «місто», «антропологія міста». Соціальна та філософська антропології у ретроспекції науки: від аристотелівського підходу до міста («міста – це люди, а не будівлі») до ідей М. Шелера, С. Саскена, М. Кастельса тощо та інших мислителів XX-XXI століття.
2. Антропологічний поворот науки у кінці XX ст. як основа розгортання антропоцентричного підходу до вивчення соціальних проблем міста.
3. Засади антропологічних знань про місто у дослідженнях Чиказької соціологічної школи, Лос-Анжелеської соціологічної школи, в працях з семіотики, візуальної антропології, у постмодерністській стратегії.
4. Провідні надбання української урбаністики. «Структура» людини і структура міста як співвідносні поняття: фізичне і духовне, матеріальне та віртуальне.
5. Поняття і огляд екзистенціалів міського буття (екзистенційна філософія та екзистенційний психоаналіз).
6. Виміри буття людини міста: буденність, пошук, творення.
7. Вибір моделі міських міграцій та засобів реалізації у місті: ментальні мапи, комунікативні кластери, міський ескапізм.
8. Велике місто як панорама можливостей, де є «усе для усіх», або як пригнічення людської природи (дихотомія у поглядах на місто в міських дослідженнях).
9. Поява урбанології як міждисциплінарної парадигми.

Завдання на СРС: Антропологічний поворот XX ст., його роль у формуванні антропоцентричного підходу до міських проблем.

Тема 2. Урбанізація як провідний чинник сучасного розвитку людства у глобалізованому світі

1. Поняття урбанізації, субурбанізації, «хибної» урбанізації.
2. Типи міст: «мегаполіс», «метрополіс», «метрополія», «космополіс», «технополіс», «світовий центр», «інформаційне місто», «рефлексивне місто», «глобальний міський регіон», «агломерація», «конурбація», «ойкуменополіс».
3. Класична теорія міста про сталі ознаки міста й урбаністичний спосіб життя (Ф. Енгельс, М. Вебер, Г. Зіммель, Е. Гідденс, Р. Парк).
4. Класифікація міст. Статистика нарощування урбанізації.
5. Виклики урбанізованого світу: техногенність, екологічний колапс, складнощі трафіку, соціальні та природні катаклізми, натовп, інтенсивний темпоритм, сенсорний мультиплекс, нівелювання та анонімність особистості.
6. Віртуалізація та інформатизація життя як урбо-феномен.
7. Високі технології у місті. Політика «нового урбанізму».
8. Місто як «друга природа»; природне та штучне у мегаполісі.
9. Законодавчі документи щодо співіснування та розвитку світових, європейських та українських міст.

Завдання на СРС: Базові поняття урбо-теорії.

Тема 3. Homo Urbanus як еволюційний тип людини

1. Homo Urbanus як інноваційний вид Homo sapiens. Специфічні риси еволюції міського мешканця: сенсорна вибірковість, смартфон, флешмоб, мобільність, креативність, можливість інтегрального розвитку, здатність до психогеографії.
2. Сакральне та профанне у бутті міської людини, діалектика приватного і публічного, утопічного та реалістичного, матеріального та віртуального.
3. «Хореографія» натовпу, інтегральний розвиток особистості в інтегральному просторі, модульне мислення, спонтанність.
4. Соціокультурні практики міста.
5. Тілесне, духовне та душевне в бутті містянина. Організація міського культурного життя.

Завдання на СРС: Комунікативна специфіка великого міста.

Тема 4. Специфіка буття малих міст і мегаполісів

1. Поняття малих, середніх та великих міст. Провінція і столиця. Процеси субурбанізації як стирання провінціальних рис міста.
2. Історична провінційність українських міст, особливості «провінційного» життя: контранонімність, своя стилістика, сталий міф міста та його героїв.
3. Поняття міського бренду. Приклади брендових малих міст.
4. Значення «маленької батьківщини» для людини.
5. Посилення процесів глокалізації у мегаполісах як творення міського ранжування у мікролокаціях. Ревіталізація локацій, креативність мешканців.
6. Будівельні бунти містян за збереження територій.
7. Проблема хаотичної комерційної забудови мегаполісів.
8. Велике місто – великі проблеми і можливості.

Завдання на СРС: Специфіка міського життя у провінції та мегаполісі.

Тема 5. Проблема відчуження людини міста. Самотність у натовпі

1. Поняття відчуження міської людини від міста. Марксистський підхід, звучання теми в теорії міста Г. Зіммеля та О. Шпенглера, Ж. Бодриєра, Ж. Дерріди, М. Фуко.
2. Причини міського відчуження, самотності у натовпі. Наслідки переживання відчуження: депресія, ескапізм, суїцидальні настрої.

3. Приватна публічність та публічна приватність, залежність від гаджетів та селфі, ігromанія у місті як форми відчуження.
4. Роль віртуального простору і формуванні реального відчуження «одинаків».
5. Людина і влада – контроверза міста. Форми примусу, пеніцетиарні системи, психологічний пресинг міста – активатори відчуження.
6. Роль медіа в активації відчуження або адаптації міського мешканця.
7. Засоби подолання відчуження, здатні творити міську ідентичність: перформативність міста, інтернет-ресурси, культурна спадщина міст.

Завдання на СРС: Методи подолання відчуження.

Тема 6. Комунікативний вимір буття у місті.

1. Специфіка міської комунікації: анонімність контактів, багатолюдність, толерантність та агональність у залежності від стереотипів сприйняття.
2. Поняття масової комунікації. Роль мас-медіа в організації міської комунікації, гендерна специфіка.
3. Провідні стилі комунікації у місті: конвенційна, ділова, побутова, бюрократична, реальна і віртуальна.
4. Віртуальна комунікація як засіб комунікативної приватності у публічному просторі. Поняття публічного простору міста та засоби його організації.
5. Процеси соціальної централізації та децентралізації в місті. Роль площ, храмів, ринків в організації спілкування містян.
6. Міське койне як засіб ідентифікації і «входу» у певну соціальну групу. Використання койне у творах мистецтва. Інновації койне у зв'язку з соціально-політичними подіями та ситуаціями форс-мажору: «ново мова» революцій, війни, пандемії тощо.
7. Комунікативні кластери міста, їхня роль в соціальній організації населення. «Треті місця» міста: кафе, салони, галереї, музеї, бібліотеки, міські тусовки, ярмарки, квартирники тощо, їхня комунікативна специфіка.
8. Комунікативні дискурси на вулицях міст: знайомства, діалоги, суперечки, конфлікти.
9. Комунікативні особливості міських свят. Юрба-натовп-публіка. Феномен смартфонів.

Завдання на СРС: Комунікативні дискурси міста, комунікативні кластери.

Тема 7. Феномени людського буття (гра, життя, смерть, робота) у міському середовищі

1. Й. Фінк про основні феномени людського буття: *розум, панування, смерть, робота, гра, любов*.
2. Відповідні підтипи людини у традиції антропології: Homo sapiens, Homo ludens, Homo amoris. Роль розуму, інтелекту, здорового глузду в житті Homo Urbanus, необхідність особливої міської раціональності.
3. Міське життя у дихотомії активного і пасивного осягнення міста та самореалізації, позитивного та депресивного вимірів. Приклади буденного способу життя, граничних станів, можливості духовно-душевного та тілесного комфорту у бутті міської людини.
4. Баналізація смерті у місті. Некрофільні тенденції ЗМІ у формування емоцій страху, маніпулятивний засіб переведення суспільної уваги. Езотеричні «інновації» теми, їхнє поширення в наш час.
5. Проблема працевлаштування у місті, робота як вибір для саморозвитку особистості або як буденний спосіб фінансового самозабезпечення.

6. Працеголіки міста, проблема емоційного вигорання. В. Франкл про професійну інтенцію, недільний невроз, екзистенційну фрустрацію «працеголіків».
7. Статистика працевлаштування в українських містах, у столиці. Рейтинги професій. Поняття інтегральної людини мегаполісу, професійно задіяної у декількох сферах продуктивної діяльності.
8. Феномен гри у місті. Ігрові заклади, ігрова залежність (людоманія), гра як засіб самовираження городянина, терапія ігрової залежності у соціальних та психологічних службах міста

Завдання на СРС: Особливості феноменів в урбо-просторі.

Тема 8. Образ міста у художній культурі

1. Місто як фон, персонаж, головний герой, артефакт.
2. Види мистецтва з урбо-мотивами: живопис, романістика, урбо-поезія, урбо-музика, архітектура, театр, кіно. Урбаністичні процес – у центрі світорозуміння творців артефактів.
3. Топографія і топоніміка міста у текстах як смисловий фон розгортання художньої інтриги.
4. Естетичний ідеал міста в історії філософії і літератури («Нова Атлантида» Ф. Бекона, «Книга про зодчество Л. Баттісти). Париж Беранже, Дрезден Гофмана).
5. Місто-лабіринт (Дублін Джойса, місто N Кафки, коло (місто Сонця Т. Кампанелі), спіраль (кільцева дорога у Сергєєва-Ценського). «Сагіталь» і «егональ» (психологічні терміни А. Бродецького) у формуванні урбо-образів як зображення реального та віртуального міського простору.
6. Пафос містобудування. «Київ» В. Підмогильного – перший український урбо-роман.
7. Імпресіонізм та образ міста. Музика, народжена містом (рок, реп, блюз). Урбо-танець, урбо-балет. Образи міст у кінематографії.
8. Вплив архітекτονіки на людину.

Завдання на СРС: Роль архітектоніки в осягненні міста.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Предмет і завдання курсу. Філософська антропологія та міждисциплінарна наукова парадигма у дослідженнях міського буття.

Тема 2. Урбанізація як провідний чинник сучасного розвитку людства у глобалізованому світі.

Тема 3. Ното Urbanus як еволюційний тип людини.

Тема 4. Специфіка буття малих міст і мегаполісів.

Тема 5. Типологія городян у ретроспекції урбо-теорій. Обиватель. Шукач. Творець.

Тема 6. Проблема відчуження людини міста. Самотність у натовпі.

Тема 7. Сенсорна атака міста і вибіркова сенсорика городян.

Тема 8. Комунікативний вимір буття у місті.

Тема 9. Андерклас міста.

Тема 10. Креативний клас міста.

Тема 11. Провідні соціальні проблеми міст та методи їх досліджень.

Тема 12. Феномени людського буття (гра, життя, смерть, робота) у міському середовищі.

Тема 13. Образ міста у художній культурі.

Тема 14. Любов до міста як вищий прояв міської ідентичності.

Тема 15. Феномен влади у міському бутті. Інститути влади та «право на місто».

6. Самостійна робота студента

Завдання для самостійної роботи пропонуються до кожної теми лекційного заняття, також самостійна робота включає підготовку до семінарських занять, підготовку до виконання модульної контрольної роботи, підготовку до заліку. Самостійна робота студентів - 66 годин.

№ з/п	Самостійна робота (СР)	Кількість годин
1	Підготовка до аудиторних занять	64
2	Підготовка до складання модульної контрольної роботи (МКР)	4
3	Підготовка до заліку	6
	Всього	74

З дисципліни «Антропологія міста» передбачена навчальним планом МКР.

Перелік питань до МКР:

1. Формування світогляду людини міста.
2. Відкритість людини світу міста. Переживання та проживання міста.
3. Неминучість досвіду міста: традиція та культурні зразки.
4. Міська ідентичність як проект людського буття.
5. Проектування самості у світі міста.
6. Міська культура та образ суб'єкта мегаполіса.
7. Місто як безпосереднє вираження і продукт урбаністичних процесів.
8. Історико-культурні, соціальні, антропологічні коди і смисли міста.
9. Особливості людського буття у місті.
10. Проживання у місті як переживання в філософії екзистенціалізму.
11. Людина у місті як суб'єкт пізнання міської реальності.
12. Місто як діяльність людини.
13. Сучасна урбаністична реальність.
14. Місто у культурних, соціальних, історичних і смислових вимірах.
15. Місто як простір культури.
16. Практики в культурі як об'єктивований досвід людського буття у місті.
17. Гендерна антропологія міста.
18. Міська культура: духовний і ціннісно-смисловий рівень.
19. Людське буття у світі міста.
20. Соціокультурний вимір міської ідентичності.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування лекцій, семінарських занять, а також відсутність на них, не оцінюється. Однак, здобувачам рекомендується відвідувати заняття, оскільки на них викладається теоретичний матеріал та розвиваються навички, необхідні для отримання позитивних результатів вивчення дисципліни.

Вагома частина рейтингу студента формується через активну роботу на семінарських заняттях, тому відсутність на семінарських заняттях не дає можливість здобувачу отримати бали до семестрового рейтингу.

Пропущені контрольні заходи

Результат модульної контрольної роботи для здобувача, який не з'явився на контрольний захід без поважних причин, є нульовим. Здобувач, який не з'явився на модульну контрольну роботу через поважні причини, повинен особисто (або через іншу особу) не пізніше наступного дня повідомити про це і протягом тижня після виходу надати відповідні пояснення та підтверджуючі документи. У такому випадку йому надається можливість в індивідуальному порядку написати МКР. Детальніше за посиланням: <https://kpi.ua/files/n3277.pdf> / https://kpi.ua/document_control

Дистанційне навчання

У разі запровадження дистанційного (змішаного) формату навчання організація освітнього процесу здійснюється відповідно до Положення про дистанційне навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/188>), Регламенту проведення семестрового контролю в дистанційному режимі (<https://osvita.kpi.ua/node/148>).

Організація освітнього процесу здійснюється з використанням технологій дистанційного навчання, зокрема через Платформу дистанційного навчання «Сікорський» (<https://do.ipk.kpi.ua/> ; <https://www.sikorsky-distance.org>) та АС «Електронний кампус» (<https://ecampus.kpi.ua>). Здобувачі вищої школи приєднуються до платформи «Сікорський» (Moodle, Google Classroom) через корпоративну електронну пошту у домені @lil.kpi.ua або @gmail.com.

Освітній процес у дистанційному режимі здійснюється відповідно до затвердженого розкладу навчальних занять. У режимі дистанційного навчання заняття відбуваються у вигляді онлайн-конференції на платформі Zoom. Посилання на конференцію надається на початку семестру.

Заняття в режимі дистанційного навчання проводяться через онлайн-конференції на платформі Zoom. Результати оцінювання висвітлюють у АС «Електронний кампус» на особистій сторінці здобувача вищої освіти (<https://ecampus.kpi.ua>).

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>, а також Положенні про комісію з питань етики та академічної чесності НТУУ «КПІ» (https://data.kpi.ua/sites/default/files/files/2015_1-140a1.pdf).

На території університету здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватись установлених Правил внутрішнього розпорядку (<https://kpi.ua/admin-rule>). Під час лекційних і практичних занять в аудиторіях, а також у процесі відеоконференцій, мобільні телефони слід використовувати лише в беззвучному режимі та виключно з навчальною метою - для пошуку необхідної інформації в інтернеті.

Правила призначення заохочувальних і штрафних балів

Здобувач вищої школи може отримати заохочувальні (додаткові) бали за написання тез, наукових статей, участь у міжнародних та/чи всеукраїнських заходах, олімпіадах або конкурсах з тематики навчальної дисципліни, а також додаткове проходження онлайн курсів з поглибленим вивченням окремих тем навчальної дисципліни.

Заохочувальні не входять до основної шкали РСО. Максимальна кількість заохочувальних балів – 10 (10% від суми рейтингових балів).

Штрафні бали не передбачаються.

Таблиця 7.1.

Заохочувальні бали	Кількість балів
Написання тез і публічний виступ на конференції (всеукраїнській чи міжнародній)	5
Участь у студентській олімпіаді з навчальної дисципліни (з призовим місцем)	5
Пройходження онлайн курсу з поглибленим вивченням окремої теми дисципліни	5
Публікація статті у науковому виданні	10
Участь у конкурсі за проблематикою навчальної дисципліни (з призовим місцем)	10

Політика оцінювання контрольних заходів

Оцінювання контрольних заходів здійснюється відповідно до Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/node/37>), Положення про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/node/32>).

Результати оцінювання семестрового контролю висвітлюються у АС «Електронний кампус» на особистій сторінці здобувача вищої школи (<https://ecampus.kpi.ua>).

Процедура оскарження результатів контрольних заходів

У випадку незгоди здобувача вищої школи з оцінкою за результатами контрольного заходу, він має право подати апеляцію у день оголошення результатів відповідного контролю на ім'я декана факультету за процедурою визначеною Положенням про апеляції в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/182>).

Здобувачі мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Здобувачі мають право оскаржити результати контрольних заходів, але обов'язково аргументовано, пояснивши з яким критерієм не погоджуються відповідно до оціночного листа та/або зауважень.

Політика дедлайнів та перескладань

Невиконання завдань або порушення термінів їх виконання з неповажних причин призводить до втрати можливості отримати відповідні рейтингові бали. У разі пропуску контрольних заходів з поважних причин здобувачу вищої освіти надається право додатково виконати завдання впродовж найближчого тижня.

Порядок ліквідації академічної заборгованості та перескладання семестрового контролю регулюється Положенням про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/32>). Здобувач вищої освіти, у якого за результатами семестрового контролю виникла академічна заборгованість, також має право її ліквідувати відповідно до Положення про надання додаткових освітніх послуг здобувачам вищої освіти в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/177>).

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті

Порядок визнання таких результатів регламентується Положенням про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/179>).

Можуть бути зараховані окремі змістовні модулі або теми дисципліни. У такому разі здобувач звільняється від виконання відповідних завдань, отримуючи за них максимальний бал відповідно до рейтингової системи оцінювання.

Інклюзивне навчання

ОК «Антропология міста» може викладатися для здобувачів з особливими освітніми потребами, що забезпечується шляхом організації їх навчання на основі застосування

особистісно-орієнтованих методів навчання та з урахуванням їх індивідуальних особливостей.

Навчання іноземною мовою

Навчальний матеріал викладається українською мовою із застосуванням джерел іноземною мовою (англійською).

Академічна доброчесність

У процесі вивчення навчальної дисципліни необхідним є неухильне дотримання політики академічної доброчесності, визначеної чинним законодавством та внутрішніми документами закладу освіти.

Політику, стандарти та процедури дотримання академічної доброчесності містять такі регламентуючі документи КПІ ім. Ігоря Сікорського, що оприлюднені на сайті університету: Кодекс честі КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://kpi.ua/files/honorcode.pdf>), Положення про систему запобігання академічному плагіату (<https://rb.gy/agihij>), нормативно-правові документи, офіційні рекомендації, накази та розпорядження, соціологічні дослідження, методичні матеріали, освітні курси (<https://kpi.ua/academic-integrity>).

Недотримання принципів академічної доброчесності, зокрема виявлення плагіату чи дублювання завдань, призводить до виставлення нульового балу за відповідну роботу.

Політика використання штучного інтелекту

Використання штучного інтелекту регулюється «Політикою використання штучного інтелекту в академічній діяльності КПІ ім. Ігоря Сікорського» (<https://osvita.kpi.ua/node/1225>). Всі завдання, виконувані здобувачами під час навчання, повинні бути результатом їх власної оригінальної роботи. Використання штучного інтелекту (ШІ) для автоматичного створення відповідей без подальшого їх аналізу і доопрацювання заборонено. Здобувачам не рекомендується використовувати ШІ як єдине джерело інформації. Важливо перевіряти та аналізувати отримані відомості з інших надійних джерел. Будь-яке застосування інструментів ШІ для виконання завдань повинно бути чітко зазначене і задокументоване.

Використання ШІ повинно відповідати принципам академічної доброчесності.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

PCO з навчальної дисципліни, семестровий контроль з якої передбачений у вигляді екзамену, розробленого за типом PCO-1 і складається з:

Поточного контролю: **опитування за темою заняття, модульна контрольна робота.**

Календарного контролю: **проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силябусу.**

Семестрового контролю: **залік.**

Поточний контроль проводиться впродовж семестру з метою забезпечення зворотного зв'язку між викладачем і здобувачами вищої школи у процесі навчання та для перевірки рівня теоретичної та практичної підготовки здобувачів на кожному етапі вивчення навчальної дисципліни

Викладач оцінює роботу здобувача освіти на кожному семінарському занятті. Здобувач вищої школи отримає найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь на семінарських (практичних) заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях спричиняють зниження рейтингу здобувача вищої школи.

Модульна контрольна робота (МКР) проводиться на останньому занятті. Перескладати МКР не можна.

Календарний контроль проводиться з метою моніторингу виконання здобувачами індивідуальних навчальних планів згідно з графіком навчального процесу.

Календарний контроль (проміжна атестація) проводиться на 7-у та 14-у тижнях семестру. Для отримання позитивної оцінки з календарного контролю за навчальну дисципліну потрібно набрати не менше 50 % від максимально можливих балів на момент проведення контролю.

Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу.

Умови допуску до семестрового контролю: рейтинг ≥ 36 б.

Не виконані умови допуску $\rightarrow$ Не допущено.

Оцінювання та контрольні заходи:

Рейтинг здобувачів з ОК складається з балів, що він отримує за:

№ з/п	Контрольний захід	%	Ваговий бал	Кількість	Всього
	Поточний контроль				
1.	Відповіді на семінарських заняттях	70	5	14	70
2.	Доповнення за темою семінарського заняття	10	2	5	10
3	Виконання модульної контрольної роботи.	20	20	1	20
4.	Всього				100

- 1) робота на семінарських (практичних) заняттях;
- 2) доповнення за темою семінарського заняття;
- 3) виконання модульної контрольної роботи (МКР).

Система рейтингових балів та критерії оцінювання

1). Робота на семінарських заняттях:

Ваговий бал – 5. Максимальна кількість балів на семінарських заняттях дорівнює $5 \text{ балів} \times 14 = 70 \text{ балів}$.

Відповідь на семінарському занятті оцінюється максимально у 5 балів (усього за 14 семінарських занять можна отримати 70 балів).

активна участь у проведенні заняття; надання повної і аргументованої, логічно викладеної доповіді, відповіді, висловлення власної позиції з дискусійних питань у поєднанні зі слухними доповненнями відповідей інших здобувачів вищої школи у процесі дискусії	5
активна участь у проведенні заняття; надання повної і аргументованої, логічно викладеної доповіді, відповіді, висловлення власної позиції з дискусійних питань	4
активна участь у проведенні заняття; надання правильних відповідей з незначними неточностями, порушеннями логіки викладення відповіді	3
надання відповідей з чисельними значними похибками або з грубими помилками	2-1
відсутність відповіді, ухиляння від участі у семінарському занятті	0

Результати оголошуються кожному студенту окремо у присутності або в дистанційній формі.

2). Доповнення за темою семінарського заняття:

Ваговий бал – 2. Максимальна кількість балів на всіх семінарських заняттях дорівнює $2 \text{ бали} \times 5 = 10 \text{ балів}$.

Доповнення на семінарському занятті оцінюється у 2 бали (усього за 5 семінарських занять можна отримати 10 балів).

Результати оголошуються кожному студенту окремо у присутності або в дистанційній формі.

3). Виконання модульної контрольної роботи:

Ваговий бал - 20. Максимальна кількість балів за виконання МКР складає 20 балів:

Чотири рівні оцінювання:

20-17 балів – повна, чітка, викладена в певній логічній послідовності відповідь на поставлені питання, що свідчить про глибоке розуміння суті питання, ознайомлення студента не лише з матеріалом лекцій, але й з підручником та додатковою літературою; студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу.

16-14 балів – не зовсім повна або не достатньо чітка відповідь на поставлені питання, що свідчить про правильне розуміння суті питання, незначні неточності у відповідях.

13-11 балів – поверхове ознайомлення студента з навчальним матеріалом або значні похибки у відповідях.

0-10 балів – незасвоєння окремих тем.

За результатами заходів поточного контролю здобувачів проводиться календарний контроль, порядок проведення якого визначено у «Положенні про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського».

Календарний контроль реалізується шляхом визначення рівня відповідності поточних досягнень (рейтингу) здобувача встановленим і визначеним в РСО критеріям. Умовою отримання позитивної оцінки з календарного контролю з навчальної дисципліни (освітнього компонента) є значення поточного рейтингу здобувача не менше, ніж 50 % від максимально можливого на час проведення такого контролю.

Незадовільний результат двох календарних контролів з освітнього компонента не може бути підставою для недопущення здобувача до семестрового контролю з цього освітнього компонента, якщо здобувач до початку семестрового контролю виконав усі умови допуску, які передбачені РСО.

Проміжна атестація студентів є календарним рубіжним контролем, метою проведення якого є підвищення якості навчання та моніторинг виконання графіка освітнього процесу здобувачами.

Критерії оцінювання календарного контролю

Термін атестації	Перша атестація 7 тиждень семестру	Друга атестація 14 тиждень семестру
Критерій: поточні досягнення (рейтинг)	≥ 15 балів	≥ 30 балів

Результати календарного контролю заносяться викладачем у модуль «Календарний контроль» Електронного кампусу.

Семестровий контроль: ЗАЛІК

Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу.

Здобувач отримує позитивну залікову оцінку за результатами роботи в семестрі, якщо має підсумковий рейтинг за семестр не менше 60 балів та виконав умови допуску до семестрового контролю.

Умови допуску до заліку: рейтинг ≥ 36 б.

Не виконані умови допуску $\rightarrow$ Не допущено.

< 60 балів $\rightarrow$ залікова к/р

≥ 60 балів = оцінка (відмінно, дуже добре, добре, задовільно, достатньо, незадовільно). Оцінка може бути підвищена за бажанням за рахунок виконання залікової к/р.

Принцип визначення підсумкової оцінки. Рейтингова оцінка доводиться до здобувачів на заліку. Здобувачі, які виконали всі умови допуску до заліку і мають рейтингову оцінку 60 та більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань.

Зі здобувачами, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, викладач проводить семестровий контроль у вигляді залікової контрольної роботи (письмова). Якщо оцінка, отримана за залікову контрольну роботу менша ніж за рейтингом, попередній рейтинг здобувача скасовується і він отримує оцінку з урахуванням результатів залікової контрольної роботи.

Залікова контрольна робота складається з 4 питань. Ваговий бал 1 питання 25 балів.

25-23 балів – повна, чітка, викладена в певній логічній послідовності відповідь на поставлене питання, що свідчить про глибоке розуміння суті питання, ознайомлення студента не лише з матеріалом лекцій, але й з підручником та додатковою літературою; висловлення студентом власної позиції щодо дискусійних проблем, якщо такі порушуються у питанні; студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу.

22-18 балів – не зовсім повна або не достатньо чітка відповідь на всі поставлені питання, що свідчить про правильне розуміння суті питання, ознайомлення студента з матеріалом лекцій та підручника; незначні неточності у відповідях.

17-11 балів – поверхове ознайомлення студента з навчальним матеріалом або значні похибки у відповідях.

0-9 балів – незасвоєння тем.

Максимальна сума балів складає **100**.

Сума балів переводиться у систему оцінювання згідно з таблицею.

Таблиця переведення рейтингових балів до оцінок за університетською шкалою

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Орієнтовний перелік питань до заліку

1. Філософська антропологія та міждисциплінарна наукова парадигма у дослідженнях міського буття.

2. Поняття «антропологія», «місто», «антропологія міста».
3. Соціальна та філософська антропології у ретроспекції науки: від аристотелівського підходу до міста до ідей М. Шелера, С. Саскена, М. Кастельса.
4. Антропологія міста мислителів XX-XXI століття.
5. Антропологічний поворот науки у кінці XX ст. як основа розгортання антропоцентричного підходу до вивчення соціальних проблем міста.
6. Засади антропологічних знань про місто у дослідженнях Чиказької соціологічної школи та Лос-Анжелеської соціологічної школи.
7. Антропологія міста у працях з семіотики, візуальної антропології, у постмодерністській стратегії.
8. Провідні надбання української урбаністики.
9. «Структура» людини і структура міста як співвідносні поняття: фізичне і духовне, матеріальне та віртуальне.
10. Поняття і огляд екзистенціалізму міського буття (екзистенційна філософія та екзистенційний психоаналіз).
11. Виміри буття людини міста: буденність, пошук, творення.
12. Вибір моделі міських міграцій та засобів реалізації у місті: ментальні мапи, комунікативні кластери, міський ескапізм.
13. Велике місто як панорама можливостей, де є «усе для усіх», або як пригнічення людської природи (дихотомія у поглядах на місто в міських дослідженнях).
14. Поява урбанології як міждисциплінарної парадигми.
15. Поняття урбанізації, субурбанізації, «хибної» урбанізації.
16. Типи міст: «мегаполіс», «метрополіс», «метрополія», «космополіс», «технополіс», «світовий центр», «інформаційне місто», «рефлексивне місто», «глобальний міський регіон», «агломерація», «конурбація», «ойкуменополіс».
17. Класична теорія міста про сталі ознаки міста й урбаністичний спосіб життя (Ф. Енгельс, М. Вебер, Г. Зіммель, Е. Гідденс, Р. Парк).
18. Класифікація міст. Статистика нарощування урбанізації.
19. Виклики урбанізованого світу: техногенність, екологічний колапс, складнощі трафіку, соціальні та природні катаклізми, натовп, інтенсивний темпоритм, сенсорний мультиплекс, нівелювання та анонімність особистості.
20. Віртуалізація та інформатизація життя як урбо-феномен.
21. Високі технології у місті. Політика «нового урбанізму».
22. Місто як «друга природа»; природне та штучне у мегаполісі.
23. Законодавчі документи щодо співіснування та розвитку світових, європейських та українських міст.
24. Homo Urbanus як інноваційний вид Homo sapiens.
25. Специфічні риси еволюції міського мешканця: сенсорна вибірковість, смартфон, флешмоб, мобільність, креативність, можливість інтегрального розвитку, здатність до психогеографії.
26. Сакральне та профанне у бутті міської людини, діалектика приватного і публічного, утопічного та реалістичного, матеріального та віртуального.
27. «Хореографія» натовпу, інтегральний розвиток особистості в інтегральному просторі, модульне мислення, спонтанність.
28. Соціокультурні практики міста.
29. Тілесне, духовне та душевне в бутті містянина.
30. Організація міського культурного життя.
31. Поняття малих, середніх та великих міст. Провінція і столиця.
32. Процеси субурбанізації як стирання провінціальних рис міста.
33. Історична провінційність українських міст, особливості «провінційного» життя: контранонімність, своя стилістика, сталий міф міста та його героїв.
34. Поняття міського бренду. Приклади брендових малих міст.

35. Значення «маленької батьківщини» для людини.
36. Посилення процесів глокалізації у мегаполісах як творення міського ранжування у мікролокаціях. Ревіталізація локацій, креативність мешканців.
37. Будівельні бунти містян за збереження територій.
38. Проблема хаотичної комерційної забудови мегаполісів.
39. Велике місто – великі проблеми і можливості.
40. Поняття відчуження міської людини від міста. Марксистський підхід, звучання теми в теорії міста Г. Зіммеля та О. Шпенглера, Ж. Бодриєра, Ж. Дерріди, М. Фуко.
41. Причини міського відчуження, самотності у натовпі.
42. Наслідки переживання відчуження: депресія, ескапізм, суїцидальні настрої.
43. Приватна публічність та публічна приватність, залежність від гаджетів та селфі, ігromанія у місті як форми відчуження.
44. Роль віртуального простору і формуванні реального відчуження «одинаків».
45. Людина і влада – контрверза міста.
46. Форми примусу, пеніцетиарні системи, психологічний пресинг міста – активатори відчуження.
47. Роль медіа в активації відчуження або адаптації міського мешканця.
48. Засоби подолання відчуження, здатні творити міську ідентичність: перформативність міста, інтернет-ресурси, культурна спадщина міст.
49. Теорія відображення (психологічний аспект) і когнітивна психологія про сприйняття візуальних образів і знаків.
50. Парадигма візуальної антропології.
51. Роль семіотики міста в осягненні міського простору і «духу» міста.
52. Семіотичні урбо-категорії: місто-артефакт, місто-особистість, місто-бренд, місто-симулякр, «місто - пам'ять» і «місто-зустріч» (М. Оже), місто як базар, джунглі, організм, машина.
53. Архетипові образи міст: солярні та геометрично-метафоричні принципи міської забудови в історії містобудування.
54. Дихотомія образу міста в людському сприйнятті та художній культурі; «вічне місто», «занепале місто», «священне місто», «град земний і град небесний» (А. Блаженний, Г. Сковорода).
55. Когнітивна мапа, ментальна мапа міста. Поняття психогеографії в осягненні міста людиною.
56. Топоніміка та ономастика міста. Знакові системи міст.
57. Сучасний погляд на місто як city-drama, перформативність великих міст.
58. Віртуальний образ міста, гаджетінг мегаполісу сьогодення.
59. Специфіка міської комунікації: анонімність контактів, багатолюдність, толерантність та агональність у залежності від стереотипів сприйняття.
60. Поняття масової комунікації.
61. Роль мас-медіа в організації міської комунікації, гендерна специфіка.
62. Провідні стилі комунікації у місті: конвенційна, ділова, побутова, бюрократична, реальна і віртуальна.
63. Віртуальна комунікація як засіб комунікативної приватності у публічному просторі. Поняття публічного простору міста та засоби його організації.
64. Процеси соціальної централізації та децентралізації в місті. Роль площ, храмів, ринків в організації спілкування містян.
65. Міське койне як засіб ідентифікації і «входу» у певну соціальну групу.
66. Використання койне у творах мистецтва.
67. Інновації койне у зв'язку з соціально-політичними подіями та ситуаціями форс-мажору: «ново мова» революцій, війни, пандемії тощо.
68. Комунікативні кластери міста, їхня роль в соціальній організації населення.

69. «Треті місця» міста: кафе, салони, галереї, музеї, бібліотеки, міські тусовки, ярмарки, квартирники тощо, їхня комунікативна специфіка.
70. Комунікативні дискурси на вулицях міст: знайомства, діалоги, суперечки, конфлікти.
71. Комунікативні особливості міських свят. Юрба-натовп-публіка. Феномен смартмоб.
72. Й. Фінк про основні феномени людського буття: розум, панування, смерть, робота, гра, любов.
73. Відповідні підтипи людини у традиції антропології: Homo sapiens, Homo ludens, Homo amoris.
74. Роль розуму, інтелекту, здорового глузду в житті Homo Urbanus, необхідність особливої міської раціональності.
75. Міське життя у дихотомії активного і пасивного осягнення міста та самореалізації, позитивного та депресивного вимірів.
76. Приклади буденного способу життя, граничних станів, можливості духовно-душевного та тілесного комфорту у бутті міської людини.
77. Баналізація смерті у місті.
78. Проблема працевлаштування у місті, робота як вибір для саморозвитку особистості або як буденний спосіб фінансового самозабезпечення.
79. Працеголіки міста, проблема емоційного вигорання. В. Франкл про професійну інтенцію, недільний невроз, екзистенційну фрустрацію «працеголіків».
80. Статистика працевлаштування в українських містах, у столиці. Рейтинги професій.
81. Поняття інтегральної людини мегаполісу, професійно задіяної у декількох сферах продуктивної діяльності.
82. Феномен гри у місті. Ігрові заклади, ігрова залежність (людоманія), гра як засіб самовираження городянина, терапія ігрової залежності у соціальних та психологічних службах міста.
83. Місто як фон, персонаж, головний герой, артефакт.
84. Види мистецтва з урбо-мотивами: живопис, романістика, урбо-поезія, урбо-музика, архітектура, театр, кіно.
85. Урбаністичні процеси – у центрі світорозуміння творців артефактів.
86. Топографія і топоніміка міста у текстах як смисловий фон розгортання художньої інтриги.
87. Естетичний ідеал міста в історії філософії і літератури («Нова Атлантида» Ф. Бекона, «Книга про зодчество Л. Баттісти»). Париж Беранже, Дрезден Гофмана.
88. Місто-лабіринт (Дублін Джойса, місто Н. Кафки, коло (місто Сонця Т. Кампанелли), спіраль (кільцева дорога у Сергєєва-Ценського).
89. Пафос містобудування. «Київ» В. Підмогильного – перший український урбо-роман.
90. Імпресіонізм та образ міста. Музика, народжена містом (рок, реп, блюз). Урбо-танець, урбо-балет.
91. Образи міст у кінематографії.
92. Вплив архітектоніки на людину.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доцентом кафедри філософії, к. філос. наук, доцентом Руденко Тамарою Петрівною

Ухвалено кафедрою філософії (протокол № 22 від 20.06.2025 р.)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 4 від 24.06.2025 р.).